

ЦИВІЛЬНЕ ТА ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2025.2>*А. С. Іванова**orcid.org/0000-0002-7394-9378**аспірантка кафедри цивільного процесу**Навчально-наукового інституту права**Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ПРЕДМЕТ ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ПРО ОБМЕЖЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ У ВІДВІДУВАННІ ГРАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА УЧАСТІ В АЗАРТНИХ ІГРАХ

Інститут доказування – це один з основних інститутів не тільки цивільного процесу, але й будь-якої іншої процесуальної галузі права. Це пов'язано з тим, що саме завдяки процесу доказування учасники та інші особи, які беруть участь у справі, доводять ті чи інші факти, тобто обставини справи [1, с. 319]. З цього слідує, що вирішення справи будується на встановленні обставин справи, яке здійснюється на підставі доказів. Саме тому для розуміння процесуальних особливостей справ про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх необхідним є здійснення детального аналізу особливостей доказування під час їх розгляду.

Саме тому метою цього дослідження є визначення особливостей доказування у справах про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх шляхом встановлення предмета доказування у вказаних справах, адже, як правильно зазначає М. Й. Штефан, на встановлення предмета доказування спрямована вся доказова діяльність суду та учасників справи [2, с. 284].

Слід зазначити, що неодноразово предметом публікацій багатьох науковців, зокрема Грабовської О.О., Захарової О.С., Каламайка А.Ю., Комарова В.В., Штефан А.С., Штефана М.Й., ставали питання визначення предмета в цивільному судочинстві, водночас питання, висвітлене в цьому дослідженні, є новим і до цього в межах самостійної наукової роботи не піднімалось. Тому висвітлена тематика є актуальною для наукової доктрини, а також може бути використана в межах правозастосування.

Відповідно до ч. 2 ст. 77 ЦПК України предметом доказування є обставини, що підтверджують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше значення для розгляду справи і підлягають встановленню при ухваленні судового рішення [3]. Своєю чергою судова практика, а саме висновки Пленуму Верховного Суду України у постанові «Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді пер-

шої інстанції» № 2 від 12.06.2009 визначають, що під час судового розгляду предметом доказування є факти, якими обґрунтовують заявлені вимоги чи заперечення або мають інше юридичне значення для вирішення справи (причини пропуску позовної давності тощо) і підлягають встановленню при ухваленні рішення [4]. Цивільно-процесуальна доктрина водночас традиційно визначає предмет доказування як коло фактів матеріально-правового значення, що підлягають встановленню для вирішення цивільної справи по суті, тобто для вирішення питання про суб'єктивні матеріальні права та обов'язки учасників справи [5, с. 486].

При цьому, як зазначає О. С. Захарова, необхідний склад фактів предмета доказування визначається на підставі норм матеріального права, якими врегульовано спірні правовідносини [6, с. 14]. До схожої позиції схиляється і В. В. Комаров, зазначаючи, що коло обставин, на які посилаються учасники справи як на підстави своїх вимог і заперечень, або на які вказують інші особи, може бути різноманітним, а предмет доказування в конкретній справі цілком визначений. На його склад вказує норма матеріального права, що застосовується в конкретному випадку [7, с. 190]. Цю тезу доповнює А. С. Штефан, яка вказує, що предмет доказування формується індивідуально в кожній окремій цивільній справі, питання про включення до нього тих чи інших фактів вирішується, виходячи з усіх обставин, які мають значення для справи [8, с. 167]. Така позиція відповідає підходу судової практики, який висловлений у постанові Верховного Суду від 03.08.2023 у справі № 904/7930/21, за якою встановлено, що при розгляді справи не можна оцінювати окрему дію, правочин, доказ, для правильного вирішення спору необхідно вжити всі передбачені законом заходи для всебічного, повного і об'єктивного встановлення обставин справи, оцінити доводи сторін, які мають суттєве значення для вирішення справи, дослідити докази, надані сторонами, якими сторони підтверджують або спростовують наявність кожної обставини, яка є предметом доказування у справі [9]. Тобто

предмет доказування варіюється залежно від категорії справи, яка розглядається судом, а також від поведінки учасників справи. О.О. Грабовська своєю чергою правильно зазначає, що справи, які розглядаються в порядку окремого провадження, мають специфічний предмет доказування, який повинен складатися з наступних фактів та обставин: які свідчать про можливість розгляду й вирішення справи в порядку окремого провадження; які стали передумовою звернення до суду із заявою; які обґрунтовують вимоги заявника та з якими норма права пов'язує виникнення, зміну чи припинення прав та обов'язків; на які посиляється заявник; які наведені іншими заінтересованими особами чи зафіксовані у висновках, інших документах, які надаються заінтересованими особами [10, с. 18].

Слід додати, що, на думку А. Ю. Каламайко, вказані факти та обставини мають бути такими, без встановлення яких є неможливим визначення прав та обов'язків учасників справи. Інші ж обставини входять до обсягу меж доказування, однак не є складовою частиною предмета доказування [11, с. 18].

Враховуючи зазначене вище, слід зробити висновок, що до предмета доказування у досліджуваній категорії справ окремого провадження входять обставини, які підлягають обов'язкового встановлення в межах розгляду конкретної справи про обмеження доступу до азартних і безпосередньо впливають на результати розгляду справи або можливість особою здійснювати свої процесуальні права та обов'язки в межах конкретної справи. Решта обставин, які підлягатимуть встановленню судом під час розгляду справи, входять до меж доказування, однак вони не складатимуть предмет доказування. До таких обставин можна віднести, наприклад, ті, які свідчитимуть про необхідність проведення судово-психіатричної експертизи з метою перевірки наявності у обмежуваної особи ознак лудоманії. Враховуючи важливість для розгляду справи саме обставин, які входять до предмета доказування, пропонуємо зосередити більш детальну увагу саме на них.

Почати необхідно з обставин, які підтверджують наявність права на звернення до суду у конкретного заявника, адже саме заявник ініціює судовий процес, реалізуючи своє право на звернення до суду, а тому він має підтвердити наявність у нього права на таке звернення. Єдиною обставиною, яка пов'язана з особою самого заявника і підтверджує в нього право ініціювати процес обмеження доступу до азартних ігор, є наявність у нього родинних зв'язків з обмежуваною особою. Така позиція ґрунтується на тому, що наразі звернення до суду з метою ініціювання розгляду досліджуваної категорії справ окремого провадження можливе лише членами сім'ї першого ступеня споріднення або законними представниками обмежуваної особи [3].

Наступною обставиною, яка входить до предмета доказування в досліджуваній категорії справ окремого провадження, є участь в азартних іграх особи, щодо якої здійснюється обмеження. Вказана обставина є обов'язковою для встановлення судом, а відповідно і для доведення або спростування учасниками справи. Вказана теза обґрунтовується тим, що обов'язковою передумовою виникнення досліджуваних у цій роботі процесуальних правовідносин є саме участь в азартних іграх обмежуваної особи. Тобто тільки гравця можна обмежити в доступі до азартних ігор, а відповідно під час розгляду у суді справи про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх обов'язково має бути встановлено, що особа бере участь в азартних іграх.

Наступною групою обставин, які входять до предмета доказування, є обставини, які підтверджують наявність права на участь у справі заінтересованої особи (іншої, крім тієї, щодо якої здійснюється обмеження у доступі до азартних ігор). Встановлення вказаних обставин є обов'язковим виключно в разі залучення заінтересованої особи, законний інтерес якої порушено обмежуваною особою (наприклад, утриманець, якого гравець ставить у скрутне матеріальне становище, або дитина, якій гравець не сплачує аліменти) або законний інтерес якої перебуває під загрозою (наприклад, держава як суб'єкт, який надав субсидію гравцю на оплату житлово-комунальних послуг). Тобто у випадку, коли у справі наявний тільки заявник і заінтересована особа в особі гравця, вказані обставини встановленню не підлягатимуть, адже інтереси інших осіб у цьому випадку не зачіпатимуться.

Наступною групою обставин, які підлягають доказуванню, є ті факти, які свідчать про наявність підстав для обмеження доступу до азартних ігор, тобто факт перевищення витрат на гру над особистим доходом гравця; факт наявності у гравця боргових зобов'язань на суму більше 100 прожиткових мінімумів доходів громадян; факт несплати гравцем аліментів більше трьох місяців; факт отримання гравцем чи членом його сім'ї субсидії; факт отримання гравцем чи членом його сім'ї пільг на сплату житлово-комунальних послуг [3]. Для здійснення обмеження доступу до азартних ігор щодо особи достатньо встановити хоча б один з вказаних фактів; іншими словами хоча б один з них має входити до предмета доказування під час розгляду конкретної справи про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх.

Щодо перевищення витрат на гру над особистими доходами особи, то необхідно зазначити, що вказана підстава характеризується залежністю від матеріально-фінансової забезпеченості гравця, а саме – доходів та витрат. Отже, для розуміння того, що відображає вказана обставина необхідно визначити, що є доходом і що є витратами. Так, Л. П. Кулаков-

ська та Ю. В. Піча зазначають, що дохід означає будь-яке надходження грошових коштів або матеріальних цінностей, що мають грошову оцінку [12, с. 492]. Водночас відповідно до абз. 18 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» доходи – це збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [13]. При цьому згідно з положеннями Податкового кодексу України до доходу, який враховується під час нарахування податку на доходи фізичних осіб, зокрема, але не виключно, відносять: заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати або інші виплати і винагороди гравця; стипендію; доходи, отримані від провадження незалежної професійної діяльності, та доходи, отримані фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності; доходи, отримані від надання майна в лізинг, оренду або суборенду; інвестиційний прибуток від проведення платником податку операцій із цінними паперами, деривативами та корпоративними правами; сума одноразової страхової виплати за договором довгострокового страхування життя у разі досягнення застрахованою особою певного віку, обумовленого у такому страховому договорі, чи закінчення строку дії такого договору; виграш чи приз, зокрема у лотереях і спортивних змаганнях; дарунки; спадщина; проценти за депозитом; дохід від тримання цінних паперів; дивіденди та роялті; дохід від продажу або міни нерухомого та рухомого майна [14]. Водночас згідно з Переліком видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26.02.1993 № 146, до доходів фізичної особи слід віднести також допомогу по державному соціальному страхуванню, а також допомогу по тимчасовій непрацездатності, що встановлені в колективних сільськогосподарських підприємствах; допомогу по безробіттю; пенсію; державну соціальну допомогу особам з інвалідністю тощо [15]. Тож під доходами гравця слід розуміти будь-яке законне прирощення матеріальних благ гравця, яке здійснюється на регулярній чи нерегулярній основі. Враховуючи це, під час визначення судом факту перевищення витрат гравця над його доходом необхідним є дослідження не тільки регулярних платежів, які отримує гравець (наприклад, заробітної плати), але й такого прибутку, який має одиночний чи випадковий характер, зокрема, виграш за результатами участі в азартній грі. При цьому за результатами такого дослідження суд має встановити хоча б приблизний розмір доходу гравця.

Щодо витрат, то слід зазначити, що відповідно до абз. 17 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [13]. Схожий підхід висловлює і наукова доктрина, зокрема Д. Л. Лозинський визначає, що витратами є зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу [16, с. 98]. Тобто усі факти зменшення активів, зокрема грошових коштів, нерухомості, іншого майна, яке спричинено азартними іграми, а також збільшення майнових зобов'язань, які спричинені участю в азартних іграх, є витратами на гру, а відповідно вони підлягають оцінці в межах розгляду досліджуваної категорії справ окремого провадження. Тобто приблизний розмір таких витрат має бути обов'язково встановлений судом в процесі доказування, якщо підставою для обмеження доступу до азартних ігор є перевищення витрат на гру над особистими доходами особи, що ставить особу або її сім'ю у скрутне матеріальне становище. Таким чином, за результатами дослідження витрат на гру і доходу гравця у суду в процесі доказування має з'явитися розуміння того, чи перевищують витрати саме на гру дохід гравця. Тільки в такому разі суд матиме змогу застосувати обмеження доступу до азартних ігор на підставі того, що наявне перевищення витрат на гру над особистими доходами особи, що ставить особу або її сім'ю у скрутне матеріальне становище.

Щодо підстави, передбаченої у п. 2 ч. 1 ст. 300-3 ЦПК України, а саме наявності у особи боргових зобов'язань на суму понад 100 прожиткових мінімумів доходів громадян [3], то законодавством у зазначеному випадку застосовується формальний (виключно математичний, без прив'язки до оцінки майнового стану гравця в цілому) підхід для визначення цієї підстави, виходячи із розрахунку доходів середньостатистичного громадянина, що є недоречним, враховуючи, що положення п. 5 зазначеної статті охоплює будь-який варіант, за якого особа чи член її сім'ї перебуватиме у скрутному матеріальному становищі.

Наступною підставою, який входить до предмета доказування і підлягає дослідженню, є наявність скрутного матеріального становища особи чи членів її сім'ї, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати. Основною обставиною, яка підлягає доказуванню у цьому випадку, є наявність скрутного матеріального становища. Як зазначає Верховний Суд у постанові від 31.07.2019 у справі № 821/1896/15-а, визначення майнового стану сторони є оціночним та залежить від доказів, якими обґрунтовується рівень її майнового стану. Доказами рівня майнового стану можуть бути документи, які підтверджують скрутний майновий стан особи [17]. Цікавою є позиція Дніпровського районного суду міста

Києва, висловлена в ухвалі від 10.01.2024 у справі № 755/408/24, згідно з якою скрутне матеріальне становище – це умови існування фізичної особи, які проявляються перш за все при відсутності грошових коштів та інших майнових засобів, що необхідні для задоволення потреб фізичної особи та придбання речей першої необхідності: продуктів харчування, медичних ліків, одягу тощо. Незадовільний матеріальний стан залежить, зокрема, і від відсутності у особи нерухомості, депозитів, акцій, активів у фінансових установах, документів про відсутність доходів членів сім'ї, відсутність чи наявність виплат соціальної допомоги, тощо. Тому визначення майнового стану сторони є оціночним та залежить від доказів, якими обґрунтовується рівень майнового стану сторони [18]. Тобто у кожному конкретному випадку заявник має довести, що його майновий стан, майновий стан гравця та/або майновий стан інших членів сім'ї чи утриманців гравця є таким, що не забезпечує їх мінімально необхідні для задоволення потреби.

Що стосується несплати особою аліментів впродовж понад три місяці як підстави для обмеження у доступі до азартних ігор, то за такої ситуації судовим рішенням про обмеження у такому доступі захищаються права дитини. Тобто у цьому випадку не йдеться про тяжке матеріальне становище гравця чи членів його сім'ї або про неможливість виплати боргових зобов'язань. У зв'язку з цим необхідно підтвердити саме наявність заборгованості зі сплати аліментів більше ніж протягом трьох місяців, що є самостійною обставиною, яка підтверджує необхідність обмеження доступу до азартних ігор, а тому обставини майнового стану заявника, обмеженої особи чи дитини не уходять у предмет доказування.

Щодо обмеження особи у доступі до азартних ігор на підставі отримання особою або членами її сім'ї житлової субсидії чи пільг на сплату житлово-комунальних послуг, то в цьому випадку держава, яка надає субсидії чи відповідні пільги на сплату житлово-комунальних послуг, в особі судового органу обмежує можливість використання бюджетних коштів на користь неблагонадійних осіб, які, не маючи фінансової можливості сплачувати у повному обсязі за комунальні послуги, одночасно із цим беруть участь в азартних іграх, витрачаючи свій дохід для цього. Тобто в такому разі до предмета доказування будуть входити обставини отримання від держави субсидій та пільг на сплату житлово-комунальних послуг самим гравцем або членами його сім'ї. Так само, як і у випадку з наявністю заборгованості по аліментах, не потребується додаткове підтвердження скрутного майнового становища заявника або заінтересованих осіб.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження можливо зробити висновок, що однією з особливостей доказування у справах про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних

закладів та участі в азартних іграх є віднесення до предмета такого доказування обставин, які підтверджують наявність права на звернення до суду у конкретного заявника, факту участі в азартних іграх особи, щодо якої здійснюється обмеження, обставин, які підтверджують наявність права на участь у справі заінтересованої особи (іншої, крім тієї, щодо якої здійснюється обмеження у доступі до азартних ігор), а також тих обставин, які підтверджують наявність підстав, визначених п. 1–5 ч. 1 ст. 300-3 ЦПК України, тобто тих підстав, які надають можливість встановити обмеження доступу до азартних ігор для конкретної особи. Решту обставин, які підлягатимуть встановленню судом під час розгляду справи, варто віднести до меж, а не предмета доказування.

Слід зазначити, що висвітлені у цій статті питання є тільки початковим етапом для подальшого більш ґрунтовного дослідження особливостей процесу доказування у справах про обмеження доступу до азартних ігор. Наприклад, перспективним напрямом подальших досліджень є питання належності та допустимості засобів доказування обставин, що входять до предмету та меж доказування в цій категорії справ.

Література

1. Цал-Цалко Ю. Ю. Дискусійні аспекти щодо поняття доказування, суб'єктів доказування та предмета доказування в цивільному процесі України. Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. 2012. Вип. 66. С. 318–323. URL: <http://www.apdp.in.ua/v66/47.pdf> (дата звернення: 30.06.2025).
2. Штефан М. Й. Цивільний процес: Підруч. для юрид. спеціальностей вищих закладів освіти. Київ : Ін Юре, 1997. 608 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV : станом на 9 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 30.06.2025).
4. Про застосування норм цивільного процесуального законодавства при розгляді справ у суді першої інстанції : Постанова Верхов. Суду України від 12.06.2009 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-09#Text> (дата звернення: 30.06.2025).
5. Курс цивільного процесу / В. В. Комаров та ін. ; ред. В. В. Комаров. Х. : Право, 2011. 1352 с.
6. Захарова О. С. Докази та доказування в справах, що виникають з шлюбно-сімейних правовідносин : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 1995. 22 с.
7. Цивільне процесуальне право України : Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. закл. освіти. Харків : Право, 1999. 592 с.
8. Штефан А. С. Механізм доказування у цивільному судочинстві : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2020. 470 с.
9. Постанова Касаційного господарського суду Верховного Суду : Рішення Верхов. Суду від 03.08.2023 № 904/7930/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112720043> (дата звернення: 30.06.2025).
10. Грабовська О. Специфіка формування предмета доказування в цивільному процесі. Підприємництво,

господарство і право. 2016. № 3. С. 15–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgir_2016_3_3 (дата звернення: 30.06.2025).

11. Каламайко А. Судове доказування та роль суду в новій редакції цивільного процесуального кодексу України. Правові новели. 2019. № 9. С. 46–54. URL: <https://doi.org/10.32847/ln.2019.9.06> (дата звернення: 30.06.2025).

12. Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. Організація і методика аудиту: навч. посіб. К. : Каравела, 2004. 568 с.

13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV : станом на 3 верес. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 30.06.2025).

14. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI : станом на 15 черв. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 30.06.2025).

15. Про перелік видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб : Постанова Каб. Міністрів України від 26.02.1993 № 146 : станом на 10 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-93-п#Text> (дата звернення: 30.06.2025).

16. Лозинський Д. Л. “Витрати” та “затрати”: узгодження понять в бухгалтерському обліку. Вісник ЖДТУ: економіка, управління та адміністрування. 2017. № 4(50). С. 96–99. URL: [https://doi.org/10.26642/jen-2009-4\(50\)-96-99](https://doi.org/10.26642/jen-2009-4(50)-96-99) (дата звернення: 30.06.2025).

17. Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного Суду : Рішення Верхов. Суду від 31.07.2019 № 821/1896/15-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83378805> (дата звернення: 30.06.2025).

18. Ухвала Дніпровського районного суду міста Києва: Рішення суду від 10.01.2024 № 755/408/24. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/116206141> (дата звернення: 30.06.2025).

Анотація

Іванова А. С. Предмет доказування у справах про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх. – Стаття.

Стаття присвячена аналізу особливостей інституту доказування у справах про обмеження фізичної особи у відвідуванні гральних закладів та участі в азартних іграх як категорії справ окремого провадження. Автор обґрунтовує актуальність обраної тематики, зважаючи на її новизну для цивільно-процесуального права, а також на відсутність самостійних наукових досліджень, присвячених проблематиці доказування саме у таких справах. Тому матеріали статті можуть стати корисним підґрунтям для вдосконалення як правозастосовної практики, так і подальших наукових досліджень у галузі доказового права. У роботі здійснено структурний аналіз обставин, які входять до предмета доказування у зазначених справах: наявність у заявника права на звернення до суду, факт участі особи в азартних іграх, право заінтересованої особи на участь у справі, а також обставини, що обґрунтовують підстави для встановлення обмеження доступу до азартних ігор. Виокремлено також інші факти, які, попри свою доказову цінність, не є частиною предмета доказування, але входять до меж доказування, зокрема, обставини, що обґрунтовують необхідність призначення судово-психіатричної експертизи для встановлення наявності у гравця клінічних ознак лудоманії. Окрему увагу приділено аналізу підходів

до тлумачення таких понять, як «дохід» та «витрати» у контексті оцінки фінансового становища гравця, а також особливостей доказування скрутного матеріального становища особи чи членів її сім'ї та утриманців. Наголошено на значенні визначення приблизного розміру доходу і витрат гравця для встановлення підстав для обмеження. Проаналізовано, що певні обставини, попри їхню доказову цінність, не становлять предмет доказування, а належать до меж доказування, зокрема обґрунтування необхідності призначення судово-психіатричної експертизи. Наголошено, що предмет доказування у справах про обмеження фізичної особи у доступі до азартних ігор формується залежно від конкретної процесуальної ситуації та характеризується індивідуалізованим підходом.

Ключові слова: доказування; докази; предмет доказування; окреме провадження; обмеження доступу до азартних ігор.

Summary

Ivanova A. S. Subject of proving in cases on limitation of an individual's opportunity to visit gambling establishments and participate in gambling. – Article.

The article is devoted to the analysis of the specific features of the evidentiary institution in cases concerning the limitation of an individual's opportunity to visit gambling establishments and participate in gambling, as a category of separate proceedings. The author substantiates the relevance of the chosen topic, taking into account its novelty for civil procedural law and the lack of independent academic studies dedicated to the evidentiary issues in such cases. Therefore, the materials presented in the article may serve as a valuable foundation for improving both legal practice and further scholarly research in the field of evidentiary law. The paper provides a structured analysis of the circumstances that form the subject of proving in the mentioned category of cases: the applicant's right to apply to the court, the fact of an individual's participation in gambling, the interested person's right to participate in the proceedings, as well as the circumstances that substantiate the legal grounds for imposing limitations on access to gambling. The article also distinguishes other facts which, despite their evidentiary value, are not part of the subject of proving but fall within the scope of proof. These include, in particular, circumstances that justify the need to appoint a forensic psychiatric examination in order to determine whether the gambler exhibits clinical signs of gambling addiction (ludomania). Special attention is given to the analysis of legal approaches to interpreting the concepts of “income” and “expenses” in the context of assessing the financial situation of the gambler, as well as to the specifics of proving the difficult financial situation of the individual, their family members, or dependents. The article emphasizes the importance of determining the approximate amount of the gambler's income and expenses for establishing the grounds for limitation. It is also emphasized that certain facts, although relevant to the evidentiary process, do not constitute the subject of proving but instead fall within its scope—particularly, facts related to the justification of appointing a forensic psychiatric examination. Finally, it is underlined that the subject of proving in cases concerning the limitation of an individual's access to gambling is shaped by the specific procedural context of each case and is characterized by an individualized approach.

Key words: proving; evidence; subject of proving; separate proceedings; restriction of access to gambling.